

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 72/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om villkoren för deltagande i kostnaderna för produktionsstödet för el som produceras vid vissa vindkraftverk som byggs i landskapet Åland

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 2 december 2014 regeringens proposition med förslag till lag om villkoren för deltagande i kostnaderna för produktionsstödet för el som produceras vid vissa vindkraftverk som byggs i landskapet Åland (RP 274/2014 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Anja Liukko, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Janina Groop-Bondestam, justitieministeriet
- förvaltningschef Dan E. Eriksson, inspektör Henrik Juslin och europarättschef Michaela Slotte, Ålands landskapsregering.
- professor Mikael Hidén
- professor Olli Mäenpää
- juris licentiat Sten Palmgren.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Ålands landskapsregering
- Ålandsdelegationen.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om villkoren för deltagande i kostnaderna för produktionsstödet för el som produceras vid vissa vindkraftverk som byggs i landskapet Åland.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

I motiven till lagstiftningsordningen bedöms regleringen mot vissa bestämmelser i självsty-

relselagen för Åland och 6, 79, 83, 90 och 120 § i grundlagen. Regeringen anser att lagförslaget kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom det är fråga om ett arrangemang av nytt slag mellan riket och landskapet och eftersom ärendet är betydelsefullt ur principiell synvinkel är det dock motiverat att begära ett utlåtande av grundlagsutskottet om propositionen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om villkoren för deltagande i kostnaderna för produktionsstödet för el som produceras vid vissa vindkraftverk som byggs i landskapet Åland. Syftet med lagen är att på lagnivå skapa ramar för att staten kan delta i kostnaderna för produktionsstödet till vindkraftverk på Åland. Villkor för beviljande av stöd som nämns i lagen är bland annat att landskapet ska utfärda en landskapslag om främjande av vindkraften.

Lagstiftningen om stödordningar för förnybar energi och om de administrativa förfarandena vid vindkraftsprojekt hör enligt 18 § 10 punkten (miljövården) och 22 punkten (näringsverksamheten) i självstyrelselagen till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Grundlagsutskottet har tidigare (GrUU 37/2010 rd) ansett att självstyrelselagen inte ställer några hinder för att betala ut statligt stöd till kraftverk på Åland. Det är emellertid inte möjligt att genom rikslag ensidigt lagstifta om att bevilja stöd. Riket och landskapet kan däremot tillsammans komma överens om att skapa ett system, där stöd även betalas ut till kraftverk på Åland. Det nu föreslagna arrangemanget som är förenat med en landskapslag anpassar sig enligt grundlagsutskottet till systemet enligt Ålands självstyrelselag. Den föreslagna rikslagen berör inte landskapets lagstiftningsbehörighet.

I 1 § i lagförslaget begränsas statens möjlighet att delta i kostnaderna för det produktionsstöd som betalas för el som produceras till de tre vindkraftverk som nämns i bilagan. Det framgår också av 4 § i lagförslaget att man med statsmedel endast kan delta i kostnaderna för det produktionsstöd som betalas för el som produceras vid de vindkraftverk som nämns i bilagan. Detta innebär att eventuella andra projekt av samma typ inte ingår i lagens tillämpningsområde och de kan därför inte med stöd av lagen beviljas stöd.

Bestämmelserna har relevans med avseende på den jämlikhetsprincip som avses 6 § 1 mom. i

grundlagen. I detta sammanhang är sambandet visserligen ganska avlägset därför att åtminstone största delen av den elproduktion som ingår i lagens tillämpningsområde uppenbart produceras i anläggningar som ägs av juridiska personer och jämlikhetsbestämmelsen gäller endast människor (jfr GrUU 37/2010 rd). Dessutom har grundlagsutskottet i sin praxis framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövningsrätt kan läsas ut ur den allmänna jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas. Men särbehandlingen får inte vara godtycklig eller skillnaderna oskäligen (jfr t.ex. GrUU 37/2010 rd). I ljuset av det som sagts ovan konstaterar utskottet att regleringen inte strider mot jämlikhetsprincipen i grundlagen. Men utskottet anser det ändå inte vara motiverat eller höra till god lagberedningspraxis att lagstiftaren direkt i lag namnger de projekt som kan komma ifråga redan i ett tidigt skede med tanke på när utbetalningen av stödet börjar. Det vore mer motiverat att i lagen ange de objektiva villkor som projekt ska uppfylla för att stöd kan beviljas.

Ett villkor för statens deltagande i kostnaderna för produktionsstödet är enligt 4 § 6 punkten i lagförslaget att statens revisionsverks behörighet att granska företagen i landskapet Åland har säkerställts. Enligt propositionsmotiven är det på sin plats att klarlägga saken med tanke på särdragen hos systemet. I den form som regeringen föreslår blir lagstiftningen emellertid diffus. Därför är det skäl att säkerställa statens revisionsverks behörighet redan innan lagen godkänns. Enligt grundlagsutskottet följer det till exempel inte av 23 eller 30 § i självstyrelselagen för Åland i ett specialfall som detta att det finns hinder för statens revisionsverks behörighet att granska privatpersoner och juridiska personer som fått ekonomiska understöd av staten enligt lagen om statens revisionsverk (se särskilt 2 § 1 mom. 3 punkten i lagen).

Lagförslaget innehåller ingen explicit bestämmelse om till vilken myndighets behörighet det hör att besluta om statsstödet. Enligt propo-

sitionsmotiven skulle myndigheten vara Energinmyndigheten. Eftersom utövandet av offentlig makt enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska bygga på lag är det nödvändigt att lagförslaget kompletteras med en bestämmelse om Energinmyndighetens behörighet.

Enligt 6 § föreslås lagen träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet. Enligt 79 § 3 mom. i grundlagen ska det framgå av en lag när den träder i kraft. Av särskilda skäl kan det anges i en lag att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms genom förordning. I sin praxis har grundlagsutskottet ansett att en koppling mellan ikraftträdandetidpunkten för lagen respektive EU-lagstiftningen utgör ett sådant särskilt skäl (GrUU 12/2014 rd och GrUU 21/2007 rd). Enligt utredning till utskottet kan statsrådets förordning utfärdas efter det att Europeiska kommissionen godkänt att det statliga stöd som avses i den föreslagna lagen är förenligt med den inre marknaden. Utskottet anser att

det föreslagna skälet uppfyller det krav om ett särskilt skäl som ingår i 79 § 3 mom. i grundlagen (jfr GrUU 21/2007 rd).

Enligt propositionsmotiven medför överföringen av förvaltningsuppgifter enligt den landskapslag som avses i lagförslaget till en statlig myndighet kostnader för myndigheten i fråga. Enligt propositionsmotiven ska landskapet Åland ersätta kostnaderna till fullt belopp, och närmare bestämmelser om saken ska utfärdas genom en överenskommelseförordning. I propositionsmotiven sägs det att kostnaderna initialt uppgår till cirka 100 000—200 000 euro. Som det sägs i propositionsmotiven är uppskattningen emellertid endast preliminär.

Ställningstagande

Grundlagsutskottet anför

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 25 februari 2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Johannes Koskinen /sd
vordf. Anu Urpalainen /saml
medl. Sauli Ahvenjärvi /kd
Tuija Brax /gröna
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /saml

Kimmo Kivelä /saf
Anna Kontula /vänst
Elina Lepomäki /saml
Elisabeth Naucélér /sv
Vesa-Matti Saarakkala /saf
Tapani Tölli /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Petri Helander.